

Ötödik utca

Bálint István vándorkiállítása

Galéria '13, Budapest
2014. január 17 – február 21.

Művelődési Ház Galériája, Tompa
2014. március 15 – 31.

Kiskunhalasi Galéria, Kiskunhalas
2014. április 16 – 30.

Történetünk szempontjából teljesen érdektelen, hogy 700 vagy 900 ezer cigány/roma él-e hazánkban. Viszont tény, hogy közülük több tucatnyi festő (és szobrász) került ki. Csak néhány autodidakta cigány festőművészt említek: Balogh Márta, Balázs János, Balogh Balázs András, Csányi János, Mocsár Gyula, Oláh István, Oláh Jolán, és ide tartozik a Hollandiában akadémiai végzettségű Péli Tamás is. Megemlíthetjük még a költő Bari Károlyt, aki kiváló grafikákat készített, nemrégiben pedig egy három kötetes cigány szótárt publikált. Az autodidakta, amatőr és professzionális képzést kapott cigány festők közös jellemzője, hogy szín- és formaviláguk páratlanul gazdag, kerülnek az absztrakt megfogalmazást, tematikájukban sokkal inkább a szürreális, álomszerű, a mesék, mitológiák világát idéző megközelítés az uralkodó, és a szakralitás sem áll távol tőlük. A jelen írás tárgya viszont BÁLINT ISTVÁN vándorkiállítása. A művész nem cigány festő, hanem *cigányokat* festő, hiszen legutóbbi olaj/vászon sorozatán kizárólag cigányokat ábrázol, mindennapjaikat jeleníti meg képein.

A Képzőművészeti Főiskola restaurátor szakán 1976-ban végzett alkotó mindig is rajzolt és nyomtatásokat készített. A művész restaurálásból él, műveit nem kívánja eladni. A Wehner Tibor jegyezte, 2010-ben kiadott kötetben¹ így vall: „Idényfestő vagyok. Félévente ugyanis le kell állnom. Tavasztól őszig restaurálok, ezzel megkeresem azokat az anyagi eszközöket és tartalékokat, amelyek lehetővé teszik, hogy a téli hónapokban ... nyugodtan festhessek.” Műveire az erős társadalomkritikai szemlélet volt a jellemző, groteszk, szatirikus, gunyoros, ironikus munkáin a kismembert, a „prolit” ugyanúgy megjelenítette, mint a hatalom csúcsán páváskodó, gögös elvtársakat, a kádári elit kádereit. Kiállításain kívül talán legjelentősebb „fellépése” az volt, hogy a nyolcvanas években rendszeresen jelentek meg rajzai, autonóm illusztrációi az *Élet és Irodalom* hasábjain. A töretlen léniával meghúzott csupasz vonalrajzai mellett grafikáin és festményein satírozással él, árnyékol, puha, elmosódó kontúrokkal gazdálkodik, fény-árnyék effektusokat alkalmaz. Kizárólag az ember érdekli, szociológiai felvetésekkel indít, korrektül fogalmazza meg figuráit, azok testét, arcát, magatartásmódját, gesztusait. Állandó szereplői koldusok, gubérálók, hajléktalanok. A cigányokat már gyerekkorában „testközelből” ismerte, együtt fociztak a pestlőrinci grundon, nyelvüket sikerült elsajátítania. Felesége Diósgyőr egyik gyártelepén született, de 2013-as látogatásukkor az a bizonyos utca már nem az az utca volt. A kiállítást kísérő katalógusban erről írja: „Az Ötödik utca egyben metafora. Maradék a annak, ami Diósgyőr vasgyári lakóit összekötötte a gyárakkal és megélhetésükkel. A gyárak eltűntek, a telep lakói kicserélődtek. A munkásokat, akiknek tulajdona a munkajegyük volt, leváltotta az a csoport,

¹ Wehner Tibor: *Bálint István*. Galéria '13. Budapest, 2010

BÁLINT ISTVÁN
Család / Família, olaj, vászon, 80×100 cm, 2013

BÁLINT ISTVÁN
Buborék / Saponi, olaj, vászon, 70×90 cm, 2013

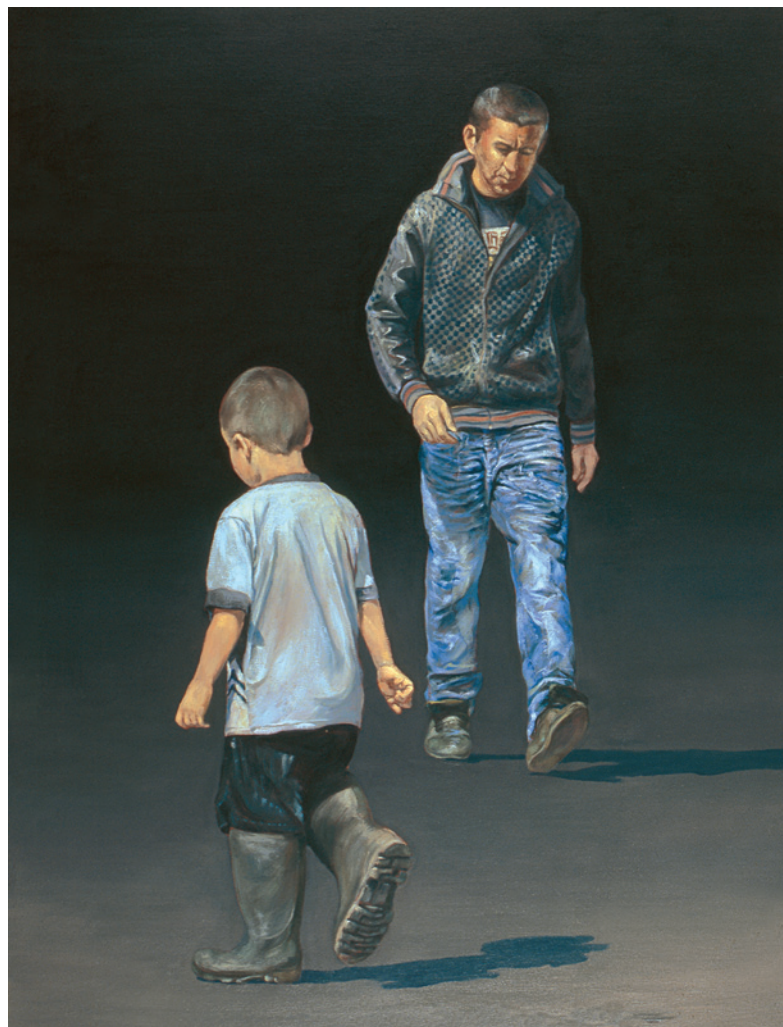

akiknek ez már nem adatott. Tulajdonuk az életük maradt. Magyar cigányoknak nevezik őket, én cigány magyaroknak.”

Bálint István nem idealizál. Festőállványán azt jeleníti meg, amit kamerája elkapott, ám olaj/vászon táblaképei nem mondhatók fotórealista festményeknek. Nem egy-az-egyben festi meg a digitálisan rögzített látványt, hanem komponál, manipulál, kivág, kitakar, van, hogy a színek változnak, van pedig, hogy a motívumok. A háttér általában monokróm, a hangsúly mindig az emberen van, a származása okán megalázott, a társadalom peremvidékére szorított cigányokon. A cigányokat hiteles környezetükben, hiteles helyzetekben, hétköznapi jelenetekben ábrázolja. A cigányokat festi, azokat, akik egy zárt közösségben élnek és a társadalom szélesebb rétegéhez csak annyi közülük van, hogy ugyanazt a butító tévét nézik, mint a többség, de a felajánlott mintákat képtelenek átvenni, álmaikat csak nagyon kevesen tudják megvalósítani, mert pusztán egy párhuzamos világban élnek. És mégsem az Óperencián túl, hanem itt, közöttünk, mellettünk. Valahol hasonlítanak a Latin-Amerika őserdeiben vagy Afrika szavánán élő természeti népekhez, akiknek saját törvényeik és hagyományaik vannak, de ezek nem kompatibilisek „a civilizált világ” értékrendjével, életvitelével. Bálint bő kolorittal festi meg

– a korábbi képek fakóbb színvilágával ellentétben – az *Ötödik utcán* sétálókat, beszélgető csoportokat. Megfesti a *Brazilt*, a nejlonszatyrában olcsó árukkal pózoló, topa szandálban, Hungary feliratú rövid gatyában álldogáló férfit. Megfesti a *Testvéreket*, melyen a kisebbik fiú gumicsizmában sétál, hiszen sáros az utca, a rég beígért betonozott járda csak vágyakozás. Megfesti a fehér ingben, fekete élnadrágban és napszemüvegben szemlélődő „helyi erőket”. (A vajda és helyettese lennének?) Megfesti a sportmezekben önfeledten ugráló *Fiúkat*. Megfesti a dobgitárját megszólaltató *Csávót*. Megfesti a „divatos”, szaggatott kék farmerben, kék felsőben, fehér, aranyló bizsuval kivert tornacipőben flangáló *Dzsenifert*. Megfesti az élénk színű ruhákban csoportosuló *Családot*, akik talán a saját *Godotjukra várnak*. Megfesti a *Focit*, a labda köré gyűlt, világhír után áhító fiatal játékosokat. Megfesti a kerítésbe kapaszkodó *Marikát*, ahol a kerítés nem az ingatlan határát jelzi, hanem sokkal inkább a szeparáció/szegregáció szimbóluma. Megfesti *Miriamot*, a kövér, párducmintás ruhába bújtatott hölgyet, akinek hivatása felől kétségünk sem lehet.

És többek között megfesti *Borikát*, ezt a szabálytalan kompozíciót, melyen egy láncra kötött kecske a kép centrumába néz, míg egy széken ülő öregasszony a festmény bal alsó sarkában, a vakráamához közel van megfestve. Így a két főszerplő teljesen egyenrangúvá lényegül. Csak azt nem tudom, hogy melyikük Borika.

BÁLINT ISTVÁN
Testvérek / Prale, olaj,
vászon, 90×70 cm, 2013

BÁLINT ISTVÁN
Mindketten / Lotar, olaj,
vászon, 90×70 cm, 2013